

Internetconsultatie Wet ter regeling van tabaksverhittingsapparaten en gestandaardiseerde sigaretten

DEEL 1 – REACTIE OP DE CONSULTATIEVRAAG

Vraag 1: Wat is uw reactie op het voornemen om elektronische verhittingsapparaten te reguleren?

Wij – 25 organisaties die zich inzetten voor het laten opgroeien van een Rookvrije Generatie (zie Deel II) – zijn grote voorstanders van het reguleren van elektronische apparaten die worden gebruikt voor het verhitten van tabak. Wij spreken dan ook onze steun uit voor de voorgestelde maatregel.

Wij vinden dat ieder kind het recht heeft om rookvrij op te groeien. Dat betekent vrij van blootstelling aan en het gebruik van álle tabaks- en aanverwante producten, waaronder **verhitte tabak**. Net als andere tabaks- en aanverwante producten brengt verhitte tabak immers gezondheidsrisico's met zich mee. Uit onderzoek van het RIVM blijkt dat in de emissies van de tabaksstick HEETS¹ stoffen aanwezig zijn die schadelijk zijn voor de gezondheid, waaronder bekende kankerverwekkende stoffen uit tabaksrook.² De emissies van de onderzochte tabakssticks bevatten daarnaast evenveel nicotine als andere soorten tabak en zijn daarmee net zo verslavend.³ **Wij willen kinderen beschermen tegen deze schadelijke en verslavende producten.**

Om kinderen te beschermen tegen verhitte tabak, is het belangrijk dat de **relevante maatregelen die nu al gelden voor de tabak zelf, ook gaan gelden voor de elektronische apparaten waarmee de tabak wordt verhit**. Op dit moment gelden bijvoorbeeld nog geen verpakkingseisen voor deze verhittingsapparaten, vallen ze nog niet onder het reclameverbod en geldt nog geen leeftijdsgrens voor het kopen van de apparaten. Dat betekent dat het **nu nog relatief eenvoudig is om kinderen te verleiden** tot het gebruiken van de apparaten. Wij vinden dat zeer onwenselijk.

In het wetsvoorstel wordt **geen onderscheid** gemaakt tussen verhittingsapparaten voor tabakssticks en verhittingsapparaten voor losse tabak. Wij vinden dit een **goede zaak**. Zoals de regering al aangeeft in de toelichting bij het wetsvoorstel, is de schadelijkheid van het gebruik van de diverse elektronische verhittingsapparaten vergelijkbaar.⁴ Als bepaalde typen verhittingsapparaten op basis van het gebruiksdoel worden uitgezonderd, zou dit het risico met zich meebrengen dat de geldende regelgeving wordt omzeild. De regering geeft immers aan dat dan producten op de markt kunnen worden gebracht waarvan het gebruiksdoel onduidelijk of niet te bewijzen is, maar waar wel tabak mee gebruikt kan worden. Het indelen naar gebruiksdoel bemoeilijkt ook de handhaving onnodig en onevenredig. Om deze redenen vinden wij het logisch en wenselijk dat alle verhittingsapparaten waar tabak mee gebruikt kan worden onder de reikwijdte van de wet worden gebracht.

¹ Deze tabaksstick, ook wel HeatStick genoemd, is door Philip Morris gemaakt voor gebruik met verhittingsapparaat IQOS.

² Hoe schadelijk verhitte tabak precies is, is nog niet vast te stellen. Veel tabak-gerelateerde ziekten ontstaan pas na langere tijd. Een lagere hoeveelheid stoffen in de emissies van verhitte tabak dan in een tabakssigaret betekent niet dat het product evenredig minder schadelijk is. Zie voor meer informatie: RIVM (2018), *Nieuwsoortige tabaksproducten die worden verhit*.

³ "Bij verhitte tabak blijkt de manier van roken en de temperatuur geen invloed te hebben op de hoeveelheid nicotine in de emissie. Bij een gelijk aantal trekjes is de hoeveelheid nicotine in de emissies hetzelfde bij diverse soorten tabak en bij de verschillende manieren van roken.", zie RIVM (2018), *Nieuwsoortige tabaksproducten die worden verhit*, p. 3.

⁴ RIVM, *Nieuwsoortige tabaksproducten die worden verhit*, maart 2018, p. 4. Voor verhittingsapparaten voor losse tabak geeft het RIVM aan dat de hoeveelheid nicotine die vrijkomt verschilt per apparaat. Voor apparaten waarbij bij gebruik weinig nicotine vrijkomt geldt echter dat een roker er minder gemakkelijk zijn nicotinebehoefte mee kan bevredigen, waardoor het product meer of vaker gebruikt moet worden om voldoende nicotine binnen te krijgen. Bij frequenter gebruik zal een gebruiker ook meer (schadelijke) emissies binnen krijgen.

Vraag 2: Wat vindt u van de voorgenomen eisen die worden gesteld aan elektronische verhittingsapparaten?

Wij – 25 organisaties die zich inzetten voor het laten opgroeien van een Rookvrije Generatie (zie Deel II) – zijn het eens met de voorgenomen eisen die worden gesteld aan elektronische verhittingsapparaten.

Om kinderen te beschermen tegen het gebruik van verhitte tabak, is nodig dat niet alleen de tabak zelf wordt gereguleerd, maar dat ook de elektronische apparaten waarmee tabak kan worden verhit voor kinderen **zo onaantrekkelijk en onbereikbaar mogelijk** worden gemaakt.

Om de verhittingsapparaten onaantrekkelijk te maken zijn **verpakkingseisen** nodig, evenals **een verbod op elke vorm van reclame of sponsoring** (inclusief een uitstalverbod) voor de verhittingsapparaten en een **verbod op merkextensie**. **Verkoopbeperkingen**, zoals het verbod op verkoop van tabaks- en aanverwante producten in onder andere gebouwen voor onderwijs, gezondheidszorg, kunst, cultuur en sport, zijn van belang om te zorgen dat kinderen zo min mogelijk in aanraking kunnen komen met de verhittingsapparaten. Tot slot zijn wij verheugd dat de toepassing van het **rookverbod** op de verhittingsapparaten al geregeld is met de uitbreiding van het rookverbod naar onder andere de e-sigaret⁵, want zien roken, doet roken.⁶ Dit geldt net zo goed voor verhitte tabak als voor andere tabaks- en aanverwante producten.

Aandachtspunt: Uitwerking in lagere regelgeving

Het is van groot belang dat **bovengenoemde eisen, waar relevant, ook zo snel mogelijk worden uitgewerkt in lagere regelgeving**. Dat geldt in ieder geval voor verpakkingseisen, die op grond van artikel 2 van de Tabaks- en Rookwarenwet nader dienen te worden uitgewerkt bij of krachtens algemene maatregel van bestuur.⁷

⁵ Kamerstukken II, 2019/20, 35321, nr. 2.

⁶ Trimbos-instituut (2016), 'Zien roken, doet roken'.

⁷ Het gaat volgens art. 2, tweede lid, van de Tabaks- en Rookwarenwet om eisen die betrekking hebben op a) de aanduidingen op verpakkingseenheden en buitenverpakkingen, b) de hoeveelheid of het aantal stuks dat is verpakt, c) de presentatie van het product, d) de sluiting, vorm, afmetingen en materiaal van de verpakkingseenheid of de buitenverpakking, en e) andere elementen van de verpakkingseenheid en de buitenverpakking die gebruikt kunnen worden om een onderscheid te maken tussen de verschillende merken van een tabaksproduct of een aanverwant product.

Vraag 3: Wat is uw reactie op het voornemen om eisen te stellen aan het uiterlijk van sigaretten?

Wij – 25 organisaties die zich inzetten voor het laten opgroeien van een Rookvrije Generatie (zie Deel II) – zijn grote voorstanders van het stellen van eisen aan het uiterlijk van sigaretten. Wij spreken dan ook onze steun uit voor de voorgestelde maatregel, die voortvloeit uit het Nationaal Preventieakkoord.

Vanaf 1 oktober 2020 dienen sigaretten en shag in Nederland verpakt te worden in een standaardverpakking. Hoewel dit een belangrijke stap is op weg naar een Rookvrije Generatie, weten we dat de tabaksindustrie op zoek blijft gaan naar de **grenzen van wet- en regelgeving**, om tabaksproducten zo aantrekkelijk mogelijk te maken voor met name jongeren. Zo zagen we in Nederland dat er na de inwerkingtreding van het verbod op (een limitatieve lijst van) uitingen van glitter en glamour nieuwe verpakkingen op de markt verschenen die vanwege de kleurstelling een duurzame en gezondere indruk maken.⁸ Met betrekking tot de invoering van standaardverpakkingen voor tabaksproducten ligt een vergelijkbaar gevaar op de loer. Zoals de regering aangeeft in de toelichting bij het wetsvoorstel, kan met het stellen van eisen worden **voorkomen dat de tabaksindustrie haar aandacht verlegt van het aantrekkelijk maken van de verpakkingen naar het aantrekkelijk of opvallend maken van het uiterlijk van de sigaret zelf.**

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat zowel **gezondheidswaarschuwingen** op sigaretten, als een **afstotende kleur** en een **langer en breder formaat** van sigaretten ervoor kunnen zorgen dat jongeren en volwassenen de sigaretten zien als schadelijker en onaantrekkelijker.⁹ **Aanwezigheid van een merknaam en/of logo** op een sigaret kan de sigaret juist aantrekkelijker maken.¹⁰ Ook de aanwezigheid en kleur van een sigarettenfilter kunnen een rol spelen in de aantrekkelijkheid van een sigaret voor consumenten.¹¹ Zowel onderzoekers¹² als de Wereldgezondheidsorganisatie¹³ geven dan ook aan dat **landen die standaardverpakkingen invoeren voor tabaks- en aanverwante producten, ook de kans moeten grijpen om het uiterlijk van de producten zelf te denormaliseren, door hieraan eisen te stellen.** Ook het Trimbos-instituut doet deze suggestie.¹⁴ Wij zijn het hier volkomen mee eens.

Aandachtspunt: Eisen aan het uiterlijk van sigaren en tabakssticks

Voor **sigaren** zijn nog geen standaardverpakkingen ingevoerd in Nederland. Staatssecretaris Blokhuis heeft echter aangegeven dat het niet de vraag is óf voor sigaren standaardverpakkingen ingevoerd zullen

⁸ Nota van Toelichting bij Besluit van 14 maart 2020, houdende wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit in verband met de invoering van standaardverpakkingen voor sigaretten en shagtabak, Stb. 2020, 109, p. 6.

⁹ Zie onder meer: Drovandi, A. et al. (2018). A systematic review of smoker and non-smoker perceptions of visually unappealing cigarette sticks. *Tobacco Induced Diseases*; Hoek, J. et al. (2016). Dissuasive cigarette sticks: the next step in standardised ('plain') packaging? *Tob Control*, 15 p. 699-705; Lund, I. & Scheffels, J. (2018). Adolescent perceptions of dissuasive sticks: a web survey among 16–20 year olds in Norway. *BMC Public Health*.

¹⁰ Borland, R. & Savvas, S. (2013). Effects of stick design features on perceptions of characteristics of cigarettes. *Tobacco Control*.

¹¹ O'Connor, R.J. et al. (2015). Filter presence and tipping paper color influence consumer perceptions of cigarettes. *BMC Public Health*.

¹² Hoek, J. et al. (2016). Dissuasive cigarette sticks: the next step in standardised ('plain') packaging? *Tob Control*, 15 p. 699-705;

¹³ WHO (2016). Plain packaging of tobacco products: evidence, design and implementation, p. 23-24; Guidelines for Implementation of Article 13 of the Framework Convention on Tobacco Control, paragraph 17.

¹⁴ Trimbos-instituut (2019). Factsheet generieke tabaksverpakkingen (plain packaging), p. 12. Het Trimbos-instituut geeft aan dat filterpapier nu doorgaans nog 'maagdelijk wit' is, waar een geruuststellende werking van uit kan gaan voor rokers. Trimbos doet vervolgens de suggestie dat bij de invoering van standaardverpakkingen voor sigaretten de mogelijkheid zou kunnen worden opengelaten om gezondheidswaarschuwingen of stoppen-met-roken teksten op de sigaret zelf te plaatsen en het aanzien van de sigaret dusdanig aan te passen dat deze minder aantrekkelijk wordt.

worden, maar dat het de vraag is wanneer dit gebeurt.¹⁵ Tegen deze achtergrond geldt ook voor sigaren dat fabrikanten op dit moment de aantrekkelijkheid van deze producten kunnen vergroten door de sigaren zelf zo verleidelijk mogelijk vorm te geven, bijvoorbeeld via de sigarenband die om de sigaar zit. De staatssecretaris heeft zelf al aangegeven dat de kans bestaat dat de tabaksindustrie sigaren aantrekkelijker gaat maken en dat jongeren om die reden zullen beginnen met het roken van sigaren. Dunne sigaren, ook wel ‘cigarillo’s’, worden al verkocht in kleine verpakkingen, zijn te koop met smaakjes en zijn relatief goedkoop. Cigarillo’s kunnen daarom een interessant product zijn voor jongeren.¹⁶ Om te voorkomen dat cigarillo’s op de markt worden gebracht met een voor jongeren aantrekkelijk uiterlijk, zou deze wetswijziging al kunnen worden aangegrepen om **ook eisen te stellen aan het uiterlijk van sigaren zelf**. Wij vinden het een **gemiste kans dat dat nu nog niet is gebeurd**.

In de Richtlijnen bij Artikel 13 van het WHO-Kaderverdrag voor Tabaksontmoediging beveelt de Wereldgezondheidsorganisatie overheden aan om eisen te stellen aan het uiterlijk van sigaretten én van ‘andere tabaksproducten’.¹⁷ In lijn met de aanbeveling heeft gidsland Australië, dat als eerste land ter wereld met succes standaardverpakkingen voor tabaksproducten invoerde, ook eisen gesteld aan het uiterlijk van sigarenbandjes.¹⁸ Naast Australië hebben ook Ierland en Nieuw-Zeeland de gestandaardiseerde sigaar ingevoerd. Het stellen van eisen aan het uiterlijk van sigaren in het wetsvoorstel zou dus niet alleen logisch en consequent zijn, maar ook **in lijn met de aanbeveling van de Wereldgezondheidsorganisatie en internationale best practices**.

Ook aan het **uiterlijk van tabakssticks**, zoals de HEETS of HeatSticks voor het verhittingsapparaat IQOS, worden middels deze wetswijziging **nog geen eisen gesteld**. Dat vinden wij **erg jammer**, omdat we ook voor deze producten willen voorkomen dat ze worden aangeboden met een voor jongeren aantrekkelijk uiterlijk. Het zou bovendien **in lijn zijn met de genoemde aanbeveling van de Wereldgezondheidsorganisatie om ook deze tabaksproducten mee te nemen in het wetsvoorstel**.

Aandachtspunt: Eisen aan het uiterlijk van e-sigaretten

Net als voor sigaren zijn voor **e-sigaretten** in Nederland nog geen standaardverpakkingen ingevoerd. Ook voor e-sigaretten heeft de staatssecretaris echter aangegeven dat het de bedoeling is dat voor deze producten in 2022 een standaardverpakking wordt ingevoerd.¹⁹ Los van dit voornemen, geldt ook voor e-sigaretten zelf dat zij **in alle soorten en maten** worden aangeboden, in voor jongeren **zeer aantrekkelijke vormen en kleuren**. Wij vinden daarom dat deze wetswijziging al aangegrepen dient te worden om **eisen te stellen aan het uiterlijk van e-sigaretten zelf. Hoe langer daarmee wordt gewacht, hoe meer jongeren zich mede door het aantrekkelijke uiterlijk van e-sigaretten laten verleiden tot gebruik ervan**.

Aandachtspunt: Eisen aan het uiterlijk van tabaksaccessoires

Tot slot wordt in het wetsvoorstel geen aandacht besteed aan het **uiterlijk van tabaksaccessoires**, zoals losse sigarettenfilters, vloeitjes voor het rollen van shag en hulzen voor volumetabak (waarmee men zelf sigaretten kan maken). Wetende dat de tabaksindustrie zeer inventief is in het benutten van de ruimte die regelgeving biedt, kunnen ook deze tabaksaccessoires worden aangegrepen als **marketingtools** om (met name jonge) consumenten te verleiden. Ook hier vinden wij **wettelijke eisen dus op zijn plaats**.

¹⁵ Kamerstukken II 2019/20, 32 011, nr. 73, p. 9.

¹⁶ Kamerstukken II 2019/20, 32 011, nr. 73, p. 9.

¹⁷ Guidelines for Implementation of Article 13 of the Framework Convention on Tobacco Control, paragraph 17.

¹⁸ WHO (2016). Plain packaging of tobacco products: evidence, design and implementation, p. 35-36.

¹⁹ Kamerstukken II 2019/20, 32 011, nr. 73, p. 9.

Vraag 4: Wat vindt u van de voorgenomen typen eisen die gesteld gaan worden aan het uiterlijk van sigaretten?

Wij – 25 organisaties die zich inzetten voor het laten opgroeien van een Rookvrije Generatie (zie Deel II) – zijn het eens met de voorgenomen typen eisen die gesteld gaan worden aan het uiterlijk van sigaretten.

Zoals aangegeven onder vraag 3, spelen elementen als de **kleur van de sigaret**, het **formaat**, de aanwezigheid van **gezondheidswaarschuwingen** en **merknamen** en de **aanwezigheid en kleur van het filter** een rol in hoe (on)aantrekkelijk en schadelijk sigaretten worden gevonden door volwassenen en jongeren. Deze en andere belangrijke elementen zijn onderdeel van de opsomming in het voorgestelde artikel 2, lid 6 van de Tabaks- en Rookwarenwet. Wij kunnen ons dan ook in deze opsomming vinden.

Aandachtspunt: Nadere uitwerking eisen

Wij hechten er waarde aan dat **bovengenoemde typen eisen op korte termijn nader worden uitgewerkt in lagere regelgeving, op een manier die de tabaksindustrie geen mogelijkheden biedt om de eisen te omzeilen. We roepen de regering op hier haast mee te maken.**

DEEL II – ACHTERGRONDINFORMATIE OVER DE DEELNEMENDE ORGANISATIES

Deze reactie is ingediend namens de volgende **25** organisaties:

1. Hartstichting
2. KWF Kankerbestrijding
3. Longfonds
4. Coöperatie Cohesie U.A.
5. Long Alliantie Nederland
6. Gemeente Berg en Dal
7. Gemeente Roermond
8. Gemeente Stadskanaal
9. GGD Gelderland-Zuid
10. GGD Hollands Midden
11. Groninger Apotheken Vereniging
12. Healthy Ageing Netwerk Noord Nederland
13. International Federation of Medical Students' Associations - the Netherlands
14. Kids First COP groep
15. Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG)
16. MostWare
17. Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde
18. ONVZ
19. Pfizer
20. ROC Noorderpoort
21. SineFuma
22. Stichting Rookpreventie Jeugd
23. Stichting Rookvrij regio Venlo
24. Verslavingskunde Nederland
25. VieCuri MC

De deelnemende organisaties zetten zich in voor het laten opgroeien van een Rookvrije Generatie. De organisaties vinden dat ieder kind het recht heeft om rookvrij op te groeien. Iedere ouder zou de kans moeten krijgen om zijn of haar kind rookvrij op te laten groeien: vrij van blootstelling aan tabaksrook en de verleiding om te gaan roken. De organisaties zijn dan ook blij dat de ambitie om te komen tot een Rookvrije Generatie een belangrijke doelstelling is geworden in het Nationaal Preventieakkoord. Met het doorvoeren van alle afspraken uit het akkoord, kan een mooie volgende stap gezet worden op weg naar het realiseren van deze doelstelling.

Het belang van een Rookvrije Generatie – en daarmee van het maatregelenpakket uit het Nationaal Preventieakkoord – is groot. Roken is veruit de belangrijkste vermijdbare oorzaak van ziekte en sterfte in Nederland. Jaarlijks overlijden er meer dan 20.000 mensen aan de gevolgen van roken en meerroken. En toch beginnen er iedere week weer honderden kinderen met dagelijks roken. Als zij blijven roken, is de kans dat zij overlijden aan de gevolgen daarvan groter dan 50%.

Bovendien is er in de maatschappij een breed draagvlak voor het beschermen van kinderen tegen de gevaren van roken: **83%** van de Nederlandse volwassenen vindt dat de overheid maatregelen moet nemen om kinderen te beschermen tegen tabaksrook en **85%** vindt dat de overheid maatregelen moet nemen om kinderen te beschermen tegen de verleidingen van tabaksproducten. **80%** is voorstander van

GEZONDHEIDSFONDSEN
VOOR ROOKVRIJ

maatregelen vanuit de overheid om er voor te zorgen dat jongeren (onder de 18 jaar) niet beginnen met roken.²⁰

²⁰ Het onderzoek is uitgevoerd door Kantar in opdracht van Gezondheidsfondsen voor Rookvrij, onder 1.358 Nederlanders van 18 jaar en ouder in de periode van 14 t/m 24 februari 2020.